

1.48

HOE BEREIKT MEN GELIJKMOEDIGHEID TEN OPZICHTE VAN HET LOT?

Marsilio Ficino groet zijn bijzondere vriend Giovanni Cavalcanti.

Wij lezen in de Theaetetus¹ van Plato, een boek over kennis, dat Socrates zijn vriend, de meetkundige Theodorus, wapens in handen gaf om de slagen van zijn lot goed op te vangen, en deze wapens waren dit keer niet van ijzer maar van goud.

Hij zegt: «Het is onmogelijk, Theodorus, het kwaad geheel en al uit te roeien, want het goede heeft altijd een tegenpool. In de hogere regionen bestaat geen kwaad, maar in de vergankelijkheid van deze lagere regionen waart het kwaad steeds rond. Daarom moet men proberen zo snel mogelijk uit deze wereld naar die andere te ontsnappen. Dit gebeurt als men zich uit alle macht aan God overgeeft. De kwaliteiten die de mens bij uitstek gelijk maken aan God zijn inzicht in wat recht en redelijk is, overgave en rechtvaardigheid»

Hoe deze goddelijke leer van onze Plato opgevat moet worden, schrijf ik nu in het kort. Zoals God de schepper is van de mens zelf en tevens zijn leidsman, is het universum de schepper van ons lichaam en tevens de bestuurder ervan. De mens is een kind van God en het lichaam maakt deel uit van de wereld. Daarom wordt de menselijke essentie door God als door een vader bestuurd met zachte en liefdevolle hand, volgens de wetten van de voorzienigheid. Het lichaam daarentegen wordt meegesleept door het universele lichaam en moet meegaan met de krachten van het lot, zoals een massa die in onstuimige vaart elk deeltje daarin meesleurt. De kracht van het noodlot heeft echter geen vat op de mens zelf, tenzij hij zich uit eigen verkiezing heeft gehecht aan het lichaam, dat wel aan het lot is onderworpen.

Niemand moet denken dat hij zoveel inzicht en kracht heeft, dat hij de hoop mag koesteren, de ziekten van het lichaam en in het algemeen het verliezen van wat dan ook te kunnen vermijden. De mens zelf moet zich niet bezorgd maken over de aftakeling van het lichaam, maar hij moet zich richten op de geest. Het lot zal zich dan met kracht op het lichaam storten, maar zich verre houden van de geest. Een wijs mens zal zich niet tegen het lot verzetten als dat geen zin heeft, want zijn weerstand bestaat uit onthechting. Tegenspoed kan men niet verjagen, maar men kan er zich wel van onthechten. Daarom ook drukt Plato ons op het hart uit deze wereld te ontsnappen naar die andere. We moeten de liefde voor het lichaam en betrokkenheid bij uiterlijke zaken opgeven en uitsluitend zorg besteden aan onze innerlijke ontwikkeling. Er is geen andere

manier om zich van ongelukkige omstandigheden los te maken.

«Begin daar zo vroeg mogelijk mee», voegt Plato daar nog aan toe. Ik denk dat ik weet waarom hij dat zegt: van jongs af aan moeten we proberen onszelf af te houden van de bemoeienis met het lichaam, voordat wij ten onder gaan aan gewoonten die in het dagelijkse leven gevormd zijn. In ieder geval maakt deze onthechting ons gereed gelijk te worden aan God, want wie vrij is van de invloed van het lichaam wordt als God. Deze vrijheid bereiken we uitsluitend met behulp van drie deugden: inzicht, overgave en rechtvaardigheid. Door inzicht onderscheiden we wat aan God en wat aan de wereld toekomt, door rechtvaardigheid geven we de wereld haar deel, en door overgave geven we God het Zijne. Zo zal een wijs mens zijn lichaam, dat deel uitmaakt van de wereld, overgeven aan voorbijgaande wereldse zaken, waarbij het hem niet uitmaakt waar het lot hem brengt. Maar hij houdt zichzelf, als kind van God, af van de bemoeienis met het lichaam en geeft zich over aan de goddelijke voorzienigheid.

Mijn dierbare Giovanni, als we deze gulden leer van onze Plato navolgen, zullen wij met een gunstige wind, die uit de hemel komt, deze woeste maalstroom van het lot oversteken, om voorspoedig de haven binnen te varen.

Vaarwel.²